

การศึกษาวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์
ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน*
AN ANALYTICAL STUDIES PROCESS AND OUTCOMES
OF PROJECT OF MONKS TEACHING MORALITY IN SCHOOL

พระศรีธรรมภาณี

Phrasridhammabhani

ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์

Khantong Wattanapradith

พระมหาสุรศักดิ์ สีลสวัสดิ์ (โสภะ)

Phramaha Surasak Silasangwaro (Sopha)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: surasak.sil@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และ 2) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ เชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูพี่เลี้ยงและผู้บริหาร จำนวน 1,600 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักเรียน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ครูพี่เลี้ยงและผู้บริหาร จำนวน 10 รูป/คน โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรม มี 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1.1) ด้านการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรม ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = .840) 1.2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนของพระสอนศีลธรรม ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = .829) 1.3) ด้านประสิทธิภาพผู้สอนของพระสอนศีลธรรม ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = .849) และ 1.4) ด้านกระบวนการติดตามควบคุมคุณภาพพระสอนศีลธรรม ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = .850) 2) ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกกลุ่มคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม และนักเรียน มี 4 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านความรู้

* Received 8 April 2021; Revised 27 April 2021; Accepted 30 April 2021

นักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา 2.2) ด้านทัศนคตินักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา 2.3) ด้านพฤติกรรมทางศีลธรรมของผู้เรียน และ 2.4) ด้านประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม โครงการพระสอนศีลธรรมเป็นโครงการที่ดีมากเพราะได้ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา รู้วิธีการปฏิบัติ เข้าถึงแก่นทางพระพุทธศาสนา ทำให้ได้มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและทำหน้าที่ชาวพุทธถูกต้อง

คำสำคัญ: กระบวนการ, ผลสัมฤทธิ์, โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

Abstract

The objectives of this article were to: 1) study the implementation of moral teaching in the school project, and 2) analyze the achievement of the implement of moral teaching in the school project of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. This was integrated research methods both quantitative and questionnaires. Use Stratified Random Sampling the sample group includes: students, moral teaching in the school, mentors, and administrators of 1,600 peoples. Using statistical analyze the frequency, percentage, mean and standard deviation. And qualitative In-depth interviews by purposive sampling were key informants such as students, moral teaching in the school, mentors, and administrators of 10 peoples. By content analysis and summarizing as an overview. The research was found that: 1) implement of moral teaching in the school project are 4 aspects, overall is high level includes 1.1) moral teaching management ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .840), 1.2) develop of the master of morality ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .829), 1.3) effectiveness the of moral teaching in the school ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .849), and 1.4) process of monitoring and controlling the quality of moral teachings ($\bar{X} = 3.69$, S.D.= .850). 2) Achievement of the implement of moral teaching in the school project, overall is high level by group is the administrators, mentors, and students are 4 aspects includes 2.1) students' knowledge about Buddhism, 2.2) students' attitude towards the study of Buddhism, 2.3) moral behavior of the learners, and 2.4) teaching efficiency of the moral monks. The moral teaching in the School project is a very good project because it acquires knowledge fully understand Buddhism, know how to practice, gain access to the Buddhist essence, make the child relevant to the religion and perform the duties of the Buddhists properly.

Keywords: Process, Outcome, Moral Teaching in The School Project

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางสังคมที่สำคัญของประเทศไทยนับตั้งแต่สมัยโบราณกาลตราบจนถึงปัจจุบันหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา รวมทั้งพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ขัดเกลาเรียนรู้ในทางสังคม ปลุกฝังศีลธรรมอันดีงามให้กับสมาชิกในสังคม ส่งเสริมให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา ช่วยควบคุมสังคมให้เป็นปึกแผ่นและเกิดความสงบสุขแบบแผนพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560 - 2564 ที่พบว่า สภาพสังคมประเทศไทยในปัจจุบันมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย เนื่องจากสภาพ ความล้มเหลวของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ความอ่อนแอของประชาชนที่มีความบกพร่อง โดยการกระทำผิดจะเป็นเครื่องพิสูจน์ความถูกต้องของประเพณีนิยมและอำนาจอันชอบธรรมที่มีอยู่ในสังคม ทำให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตที่มีค่านิยมผิด ๆ ไปจากสังคมไม่สามารถเข้าใจหรือปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่สังคมวางไว้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นให้ดีขึ้น (พระราชวรเมธี และคณะ, 2563) ในส่วนของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 บทสรุปผู้บริหารที่ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไร้พรมแดนได้ก่อให้เกิดการผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมพื้นถิ่น ซึ่งส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในสังคมแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านค่านิยมพฤติกรรมและระบบคุณค่าของคนในสังคม รวมทั้งการเกิดวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลงและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ สื่อสารมวลชนทั้งสื่อโทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวนมากขาดความเข้มงวดทางจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารเชิงลบ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมบริโภคนิยมมากขึ้น และขาดจิตสำนึกสาธารณะ นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ (กรมการศาสนา เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, 2559)

ในปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่หันมาให้ความสนใจความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ละเลยประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาวะปัจจุบันเกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ตกอยู่ในกระแสการถดถอยทางด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงเกิดวิกฤติทางการเมือง ประชาชนตกงานเป็นจำนวนมากทำให้สังคมสับสนวุ่นวาย ประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด ขาดศีลธรรมค้ำจุนจิตใจในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง สภาพปัญหาดังกล่าวนำสู่ปัญหาทางสังคมอยู่จวนจวนทุกวันนี้ (สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555) จากสภาพปัญหาดังกล่าวรัฐบาลจึงได้ดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการสนับสนุนส่งเสริมพระเข้าไปสอนในสถานศึกษา และในปีงบประมาณ 2551 กรมการศาสนาได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการมาแต่เดิมไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่น ๆ โดยได้ออกร่างงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ แล้วต่อมา

กระทรวงศึกษาธิการได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาดำเนินการซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัย (สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) ทั้งนี้ จึงได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาบุคคลในด้านที่สำคัญที่สุดคือ การปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดีของชาติและมีคุณภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมาจากปัจจัยที่สำคัญคือหลักพระพุทธศาสนา เมื่อศาสนาเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนแล้ว จะมีวิธีการดำเนินการอย่างไรที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีศาสนาและจริยธรรม และพร้อมที่เจริญเติบโตขึ้นกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

ต่อมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยสำนักงานพระสอนศีลธรรมและศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแลดำเนินโครงการนี้มาครบรอบ 1 ทศวรรษในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งงานของพระสอนศีลธรรมคือ การให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน สร้างภูมิคุ้มกัน ยกระดับคุณภาพกาย วาจาใจ ให้นักเรียนเป็นคนดีด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเพื่อให้เห็นผลผลิตที่สร้างประโยชน์และคุณค่าที่เกิดประโยชน์แก่สังคมและความพร้อมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ยกย่องการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ว่า “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูลอนุรักษ์ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) จากการดำเนินการพัฒนาเยาวชนในสถานศึกษามาอย่างต่อเนื่องของสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมามีส่วนเกี่ยวข้องของทั้งผู้บริหารการศึกษา นักเรียน ครูพี่เลี้ยง และครูพระสอน ทำให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรค และโอกาสที่จะทำให้โครงการสามารถขับเคลื่อนพัฒนาต่อยอดตามแผนยุทธศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อศึกษากระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อนำผลจากการศึกษาวิจัยมาพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2. เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นการวิจัยเป็นแบบผสานวิธี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ด้านประชากร (Population) คือ บุคลากรของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นผู้ที่มีปฏิบัติหน้าที่ จำนวน 30,405 โรงเรียน (สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2563)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ บุคลากรของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นผู้ที่มีปฏิบัติหน้าที่ โดยแบ่งออกเป็นภูมิภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสาน โดยการสุ่มเลือกตัวอย่างหลายขั้นตอนแบบแบ่งชั้นภูมิ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูพี่เลี้ยงของพระสอนศีลธรรม 3) นักเรียน และ 4) พระสอนศีลธรรม กลุ่มตัวอย่างละ 400 รูป/คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,600 รูป/คน โดยใช้สูตรของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

1.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน 2) ครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม จำนวน 3 คน 3) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 2 รูป และ 4) นักเรียน จำนวน 3 คน จำนวนทั้งหมด 10 รูป/คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ บุคลากรของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละสายงานมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในงานที่รับผิดชอบ และข้อมูลที่ได้ครบถ้วนจากการสัมภาษณ์ตามจำนวนนี้ถือว่าเหมาะสมเพราะเป็นข้อมูลที่อึดตัว

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ ตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการบริหารจัดการองค์กร

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.50-1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) เท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน (Checklist) 2) วิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามพันธกิจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, R., 1967) (โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง มีปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด) และ 3) ข้อเสนอแนะ และเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกจากคุณสมบัติผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนศีลธรรม

ในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) การดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรม และ 3) แนวทางการวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์โครงการพระสอนศีลธรรม

3. ด้านการเก็บข้อมูล คือ โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามพันธกิจ (แบบสอบถาม) ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ทั้งหมดจำนวน 1,600 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด ระยะที่ 2 การดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (แบบสัมภาษณ์) ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ทั้งหมดจำนวน 10 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด และระยะที่ 3 แนวทางการวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (สนทนากลุ่ม)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงเป็นหมวดหมู่ และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์การดำเนินการของโครงการพระสอนศีลธรรม มีดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 269 คน ร้อยละ 69.3 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 280 คน ร้อยละ 72.2 มีประสบการณ์ 26 - 30 ปี จำนวน 204 คน ร้อยละ 52.6

1.2 ครูที่เล็งพระสอนศีลธรรม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 289 คน ร้อยละ 62.8 มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 171 คน ร้อยละ 42.4 มีประสบการณ์อยู่ที่ระหว่าง 26 - 30 ปี จำนวน 107 คน ร้อยละ 26.6 เป็นครูสอนสังคม จำนวน 216 คน ร้อยละ 53.6 ระดับชั้นที่สอนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 246 คน ร้อยละ 61

1.3 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 108 รูป ร้อยละ 27.0 มีพรรษา 6 - 10 จำนวน 135 รูป ร้อยละ 33.8 มีวุฒิการศึกษาทางธรรม (แผนกธรรม) นักธรรมชั้นเอก จำนวน 383 รูป ร้อยละ 95.8 ไม่มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลี จำนวน 272 รูป ร้อยละ 68.0 มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 175 รูป ร้อยละ 43.8 มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 176 รูป ร้อยละ 44 ระดับชั้นที่สอนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 247 รูป ร้อยละ 61.8

1.4 นักเรียน พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 289 คน ร้อยละ 72.4 มีอายุ ระหว่าง 11 - 12 ปี จำนวน 224 คน ร้อยละ 56.1 เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 219 คน ร้อยละ 54.3

2. ด้านการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรม พบว่า ด้านการบริหารจัดการของโครงการพระสอนศีลธรรมตามทัศนะของพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการของโครงการพระสอนศีลธรรม

ข้อที่		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการส่งเสริมเนื้อหาหลักสูตร				
1	หลักสูตรและโครงการต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อพระสอนศีลธรรม	3.78	1.052	มาก
2	โครงการมีการส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ	3.78	1.017	มาก
3	โครงการส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง	3.41	.995	ปานกลาง
ด้านกระบวนการคัดเลือกพระสอนศีลธรรม				
1	การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่มีความเต็มใจให้บริการด้วยความเอาใจใส่	3.74	1.051	มาก
2	เอกสารประกอบการรับสมัครมีความเหมาะสม	3.69	.959	มาก
3	สถานที่รับสมัครเดินทางสะดวกไม่ลำบาก	3.51	.978	ปานกลาง
ด้านการฝึกอบรมพัฒนาและการจัดการเรียนรู้				
1	ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	3.76	.969	มาก
2	สำนักงานพระสอนศีลธรรมส่งเสริมการอบรมพัฒนาตรงตามความต้องการ	3.72	.955	มาก
3	การส่งเสริมใช้สื่ออุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย	3.61	1.005	ปานกลาง
ด้านกระบวนการติดตามควบคุมคุณภาพพระสอนศีลธรรม				
1	ระบบการติดตามโดยการให้พระสอนศีลธรรมทำใบรายงานการสอนประจำทุกเดือน	3.90	.977	มาก
2	ระบบการติดตามโดยการผ่านผู้อำนวยการสถานศึกษารับทราบการปฏิบัติงาน	3.76	1.01	มาก
3	มีการสุ่มตรวจเยี่ยมเพื่อให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	3.49	1.033	ปานกลาง

2.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านการส่งเสริมเนื้อหาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .840) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หลักสูตรและโครงการต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อพระสอนศีลธรรม ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 1.052) รองลงมาคือ โครงการมีการส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 1.017) และน้อยที่สุดคือ โครงการส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาหลักสูตรกับหน่วยงาน อื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .995)

2.2 ผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการคัดเลือกพระสอนศีลธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .829) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจให้บริการด้วยความเอาใจใส่ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 1.051) รองลงมาคือ เอกสารประกอบการรับสมัครมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .959) และน้อยที่สุดคือ สถานที่รับสมัครเดินทางสะดวกไม่ลำบาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .978)

2.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการฝึกอบรมพัฒนาและการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.6$, S.D. = .849) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = .969) รองลงมาคือ สำนักงานพระสอนศีลธรรมส่งเสริมการอบรมพัฒนาตรงตามความต้องการ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = .955) และน้อยที่สุดคือ การส่งเสริมใช้สื่ออุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน ที่ทันสมัย ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 1.005)

2.4 ผลสัมฤทธิ์ด้านกระบวนการติดตามควบคุมคุณภาพพระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .850) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ระบบการติดตามโดยการให้พระสอนศีลธรรมทำใบรายงานการสอนประจำทุกเดือน ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = .977) รองลงมาคือ ระบบการติดตามโดยการผ่านผู้อำนวยการสถานศึกษา รับทราบการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 1.01) และน้อยที่สุดคือ มีการสุ่มตรวจเยี่ยมเพื่อให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 1.033) สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“ควรเสริมสร้างทักษะและเทคนิควิธีการสอน ถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะความสามารถในการถ่ายทอดเป็นสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้น่าสนใจ” (พระสอนศีลธรรม, 2563)

“การส่งเสริมอบรมพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ที่ตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเป็นโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้ทันที ในกระบวนการพัฒนาฝึกอบรมควรมีการสร้างแรงบันดาลใจ จะช่วยปลูกศรัทธามีใจรักทำงานเผยแผ่ และมีระบบการติดตามที่ทันสมัย” (ผู้บริหารสถานศึกษา, 2563)

การศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการพัฒนาผู้เรียนและประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมโดยนำเสนอผลแยกตามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม และนักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ด้านความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พบว่า กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .595) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติดอบายมุข ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .819) รองลงมาคือ นักเรียนรู้และเห็นประโยชน์ของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .809) กลุ่มครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .501) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติดอบายมุข ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .661) รองลงมาคือ นักเรียนรู้และเห็นประโยชน์ของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = .787) กลุ่มนักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = .483) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ฉันมีความตระหนักรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติดอบายมุข ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = .640) รองลงมาคือ ฉันรู้และเห็นประโยชน์ของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = .618)

3.2 ด้านทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .643) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .812) รองลงมาคือ พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยนักเรียนจึงช่วยกันส่งเสริมรักษาไว้ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .749) กลุ่มครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .485) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .596) รองลงมาคือ พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยนักเรียนจึงช่วยกันส่งเสริมรักษาไว้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .600) กลุ่มนักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = .436) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ฉันภาคภูมิใจที่เป็นพุทธศาสนิกชน ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .547) รองลงมาคือ ฉันรู้สึกเลื่อมใสและเกรงกลัวที่จะทำความผิดหรือบาป ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .636)

3.3 ด้านพฤติกรรมทางศีลธรรม จริยธรรมของผู้เรียน กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .679) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อเก็บสิ่งของที่ตกหล่นได้ นักเรียนหาคืนให้เจ้าของทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = .818) รองลงมาคือ นักเรียนสนใจและรักการอ่านพุทธประวัติชาดก และประวัติพุทธสาวก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = .766) กลุ่มครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .716) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อมีโอกาสเข้า นักเรียนพากันไปไหว้พระสวดมนต์ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .607) รองลงมาคือ เมื่อเก็บสิ่งของที่ตกหล่นได้นักเรียนหาคืนให้เจ้าของทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .677) กลุ่มนักเรียน

โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = .476) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เมื่อฉันเก็บสิ่งของที่ตกหล่นได้ คินให้เจ้าของทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = .612) รองลงมาคือ ฉันยกมือไหว้ ทำความเคารพทุกครั้งที่ได้เห็นพระพุทธรูปและผู้มีพระคุณ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = .649)

3.4 ด้านประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .679) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ พระสอนศีลธรรมมีความน่าเลื่อมใส วางตนดีเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .758) รองลงมาคือ พระสอนศีลธรรมมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .721) กลุ่มครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = .716) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ พระสอนศีลธรรมมีความน่าเลื่อมใสวางตนดีเป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .701) รองลงมาคือ พระสอนศีลธรรมมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = .760) กลุ่มนักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .491) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ พระอาจารย์สอนมีความน่าเลื่อมใส วางตนดี เป็นกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = .618) รองลงมาคือ พระอาจารย์สอนมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = .573) สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญว่า

“พระสอนศีลธรรมมีความน่าเลื่อมใส วางตนดี เป็นกัลยาณมิตร ทั้งนี้เป็นเพราะมีกระบวนการคัดเลือกพระสอนศีลธรรมตามคุณสมบัติตามเกณฑ์ มีวิชาจรณะที่งดงาม” (นักเรียน, 2563)

“โลกสมัยใหม่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูเพียงแค่ทำหน้าที่กำกับดูแล ชี้ทาง ซึ่งการสอดแทรกหลักธรรม บูรณาการวิถีโลกปัจจุบันเป็นวิธีการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เรียกว่า Active Learning” (ครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม, 2563)

ตารางที่ 2 สรุปวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

กระบวนการ	ความรู้	ทัศนคติ	พฤติกรรม	ทักษะการสอน	ลำดับ
นักเรียน มีความตระหนักรู้ เรื่อง โทษภัยของยาเสพติด อบายมุข	นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา		เมื่อเก็บสิ่งของที่ตกหล่นได้ นักเรียนหาคืนให้เจ้าของทุกครั้ง	พระสอนศีลธรรมมีความน่าเลื่อมใส วางตนดี เป็นกัลยาณมิตร	1

กระบวนการ	ความรู้	ทัศนคติ	พฤติกรรม	ทักษะการสอน	ลำดับ
ผู้อำนวยการ	นักเรียนรู้ และเห็นประโยชน์ของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยนักเรียนจึงช่วยกันส่งเสริมรักษาไว้	นักเรียน สนใจและรักการ อ่านพุทธประวัติชาดก และประวัติพุทธสาวก	พระสอนศีลธรรมมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน	2
	นักเรียน มีความรู้เรื่องการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคม อย่างมีสติ สมาน และปัญญา	นักเรียนภาคภูมิใจที่เป็นพุทธศาสนิกชน	เมื่อมีโอกาสเข้านักเรียนพากันไปไหว้พระ สวดมนต์	พระสอนศีลธรรมเปิดโอกาสให้นักเรียน มีการเรียนรู้อย่างอิสระด้วยตัวเอง	3
ครูพี่เลี้ยง	นักเรียนมีความตระหนักรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติด อบายมุข	นักเรียนมีส่วนร่วมทุกครั้งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	เมื่อมีโอกาสเข้านักเรียนพากันไปไหว้พระ สวดมนต์	พระสอนศีลธรรมมีความน่าเชื่อถือ วางตนดีเป็นกัลยาณมิตร	1
	นักเรียนรู้และเห็นประโยชน์ของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยควรส่งเสริม	เมื่อเก็บสิ่งของที่ตกหล่นได้นักเรียนหาคืนให้เจ้าของทุกครั้ง	พระสอนศีลธรรมมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้	2
	นักเรียน รู้ เข้าใจและเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา	นักเรียนภาคภูมิใจที่เป็นพุทธศาสนิกชน	นักเรียนยกมือไหว้ทำความเคารพพระพุทธรูปและผู้มีพระคุณ	พระสอนศีลธรรมมีแผนการสอนที่ชัดเจน	3
นักเรียน	ฉัน มีความตระหนักรู้เรื่อง โทษภัยของยาเสพติด อบายมุข	ฉันภาคภูมิใจที่เป็นพุทธศาสนิกชน	เมื่อฉันเก็บสิ่งของที่ตกหล่นได้คืนให้เจ้าของทุกครั้ง	พระอาจารย์สอนมีความน่าเชื่อถือ วางตนดีเป็นกัลยาณมิตร	1
	รู้ และเห็นประโยชน์ของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	ฉันรู้สึกละอายใจ และเกรงกลัวที่จะทำความผิดหรือบาป	ยกมือ ไหว้ทำความเคารพพระพุทธรูป และผู้มีพระคุณ	พระอาจารย์สอนมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้	2
	มีความรู้เรื่องการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับสังคม	พระพุทธศาสนาสร้างแรงบันดาลใจให้เป็นคนดี	ฉันเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้อย่างอิสระด้วยตัวเอง	3

อภิปรายผล

จากการศึกษาการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนการดำเนินงาน มี 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรม 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนของพระสอนศีลธรรม 3) ด้านประสิทธิภาพผู้สอนของพระ

สอนศีลธรรม และ 4) ด้านกระบวนการติดตามควบคุมคุณภาพพระสอนศีลธรรม และนักเรียน ประเมิน 4 ด้านหลัก คือ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทัศนคติ 3) ด้านพฤติกรรม และ 4) ด้านการประเมินทักษะการสอน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สอดคล้องกับ พระสมุห์สมชาย สิริสมปนโน (มีสุดใจ) และคณะ ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานของ พระสอนศีลธรรมโรงเรียนประเทียวิทยาทานว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของ พระสอนศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านการใช้เทคนิคและวิธีการสอน 2) ด้านการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 3) ด้านการสอนที่สอดคล้อง การปฏิบัติงาน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมากทุกข้อ ด้านปัญหาและอุปสรรค ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสอนศีลธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมขาดทักษะในการถ่ายทอด ความรู้และไม่มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ไม่ชำนาญการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย ในการประกอบการเรียนการสอน ขาดความชำนาญการผลิตสื่อที่ทันสมัย โดยเฉพาะสื่อ เทคโนโลยีที่สอดคล้องขาดความคล่องในการใช้สื่อประกอบการเรียน และไม่มีวิธีกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน และเน้นบรรยายมากเกินไปจนนักเรียนไม่มีส่วนในกิจกรรม เลย ตลอดจนเนื้อหาในการเรียนมีมากไม่สอดคล้องกับเวลาที่ใช้ทำการเรียนการสอน (พระสมุห์ สมชาย สิริสมปนโน (มีสุดใจ) และคณะ, 2560)

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา 2) ด้านทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา 3) ด้านพฤติกรรมทางศีลธรรม ของผู้เรียน และ 4) ด้านประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม ได้เห็นถึงคุณค่า ของโครงการว่าเป็นโครงการที่ดีมากเพราะว่าในวิชาศีลธรรม ทำให้นักเรียนได้ความรู้เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา ทำให้เด็กได้ใกล้ชิดกับศาสนามากขึ้น เด็กได้รู้วิธีการหรือการปฏิบัติ เข้าถึงแก่นทางพระพุทธศาสนา และอยากให้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง กับ ดำรงค์ เบญจศิริ และคณะ กล่าวถึงปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนภาพรวม พบว่า ทุกปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิภาพอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 3.849$, S.D. = 0.333) ได้แก่ 1) ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันยา เสพติดและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของพระสอนศีลธรรม 2) ด้านการสอนเยาวชนให้ยึดมั่นในหลัก ประชาธิปไตย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความปรองดองของคนในชาติ 3) ด้านการเพิ่มศักยภาพในการใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน 4) ด้านการเตรียม ความพร้อมเข้าสู่อาเซียนของพระสอนศีลธรรม และ 5) ด้านกระจายพระสอนศีลธรรมเพื่อ ปฏิบัติการสอนครอบคลุมทุกภูมิภาค สรุปได้ว่า การสอนหลักธรรมและศีลธรรมบูรณาการ เนื้อหาสาระการยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความ ปรองดอง มีการใช้เทคนิคการสอนและการผลิตสื่อการสอนของพระสอนศีลธรรม รวมถึงการใช้ เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน (ดำรง เบญจศิริ และคณะ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนา ด้านจริยธรรมให้แก่นักเรียน จากการดำเนินงานของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรม 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียนของพระสอนศีลธรรม และ 3) ด้านประสิทธิภาพผู้สอนของพระสอนศีลธรรม และ 4) ด้านกระบวนการติดตามควบคุมคุณภาพพระสอนศีลธรรม ด้านวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรม ซึ่งจำแนกตามกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม และนักเรียน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ด้านความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา 2) ด้านทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา 3) ด้านพฤติกรรมทางศีลธรรมของผู้เรียน และ 4) ด้านประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรม และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรศึกษาให้ครอบคลุมถึงบทบาทของพระสอนศีลธรรมกับความคาดหวังของสถานศึกษา และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. (2559). แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 2560 - 2564) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม . กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ.
- ครูพี่เลี้ยงพระสอนศีลธรรม. (24 กันยายน 2563). การศึกษาวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. (พระศรีธรรมภาณี, ผู้สัมภาษณ์)
- ดำรงค์ เบญจศิริ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มจร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 8(1), 45-63.
- นักเรียน. (24 กันยายน 2563). การศึกษาวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. (พระศรีธรรมภาณี, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (เล่มที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ผู้บริหารสถานศึกษา. (24 กันยายน 2563). การศึกษาวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. (พระศรีธรรมภาณี, ผู้สัมภาษณ์)

- พระราชวรเมธี และคณะ. (2563). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 การนํานโยบายสู่การปฏิบัติ. เรียกใช้เมื่อ 17 กันยายน 2563 จาก <https://www.posttoday.com/dhamma/513945>
- พระสมุห์สมชาย สิริสมปนโน (มีสุดใจ) และคณะ. (2560). การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 491-504.
- พระสอนศีลธรรม. (24 กันยายน 2563). การศึกษาวิเคราะห์เชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. (พระศรีธรรมภาณี, ผู้สัมภาษณ์)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2555). รายงานผลการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). รายงานผลการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2563). รายงานผลการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.